

Менавіта такім чалавекам з'яўляецца Міхась Аляксеевіч Ласоўскі, бібліятэкар з вёскі Трасціно, што на Хоцімшчыне - самым усходнім куточку зямлі нашай маглёўскай. Нарадзіўся ён 22 чэрвеня 1926 года ў сялянскай сям'і. Прадзеды, дзяды і бабулі, іх сын і дачка - бацькі Міхася родам з беларускай шляхты, праваслаўнай веры. Бацька Аляксея Рыгоравіч і маці Акісіння Васільеўна працавалі ў трасцінскім калгасе "Новы шлях".

У 1943 годзе, як толькі быў вызвалены Хоцімскі раён, у сямнаццаць гадоў Міхась служыць у Чырвонай Арміі, маючы адукацыю сямігодкі. У васемнаццаць - сяржант-франтавік трэцяга батальёна, 18-га стралковага палка, 9-й Чырванасцяжнай гвардзейскай стралковай дывізіі. Там жа служыў і паэт Аляксей Пысін. Яны сустрапаюцца пасля вайны ўжо і стануць сябрамі. Мужна, па-геройску ваюе з ворагам гвардыі сяржант Ласоўскі. Як паэзіяй напіша Пысін: "Сяржанты-маршалы атак". Не раз і не два вадзіў Ласоўскі салдат у атаку на ворага. У Прыбалтыцы быў паранены, а залячыўшы раны, ён зноў у страі. Перамогу сустраў пад г. Ліепая на беразе Балтыйскага мора. Пасля вайны яшчэ шэсць гадоў служыць у арміі: выдатнік баявой і палітычнай падрыхтоўкі, камсамалец-актывіст, ваенкор армейскай газеты, узганараваны сфатаграфаванца ў палкавога армейскага сцяга. За ратныя подзвігі Міхась Ласоўскі ўзнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені, медалём "За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне. 1941-1945 г.г.", медалём Жукава, нагруднымі знакамі "Гвардыя" (1944 г.), "Выдатны артылерыст" (1945 г.), "Франтавік" (2000 г.) і шэрагам юбілейных медалёў.

Пасля васьмігадовай службы ў арміі бывалі салдат не бяжыць за доўгім рублём, а вяртаецца на малую радзіму да маці і ідзе на прырэдні край культурна-асветніцкай работы ў вёсцы. Нейкі час ён працуе ў хаце-чытальні, а з 1951 года - загадчыкам Трасцінскай сельскай бібліятэкі. Паступае вучыцца на чатыры гады ў Мінск на завочнае аддзяленне бібліятэчнага тэхнікума. Дзейнічае на двух франтах: абслугоўванне чытачоў і самаадукацыя. Хто вучыўся завочна, той ведае кошт гэтых ведаў. Ён не толькі вучыўся завочна пяць гадоў, а яшчэ працаваў месцамі завочнага аддзялення тэхнікума. Адчуў сваёй скуры, што завочнае навучанне - радня падзвіжніцтву. Міхась Ласоўскі, скончыўшы тэхнікум з чырвоным дыпламам, не спыніўся. Без перадыху паступае вучыцца завочна на бібліятэчны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута. Ды вучыцца так, што на яго звяртаюць увагу ўсе выкладчыкі факультэта: кантрольныя работы і дыпломную бібліятэкара з Трасціно чытаюць на лекцыях студэнтам.

лом Мінскага педінстытута, мы з радасцю адзначылі гэтую падзею. Тады ён сказаў мне:

- Віктар Іванавіч! Ты мне пастаянна дапамагаў усё вышэй і вышэй узнімаць планку вынікаў працы бібліятэкі. І я табе за гэта вельмі ўдзячны. Але цяпер у мяне дыплом і мне сорам да цябе зноўку звяртацца за дапамогай. Паступай і ты вучыцца ў Мінскі педінстытут, бо ўсе накопленыя самаадукацыйныя веды трэба ўключыць у сістэму.

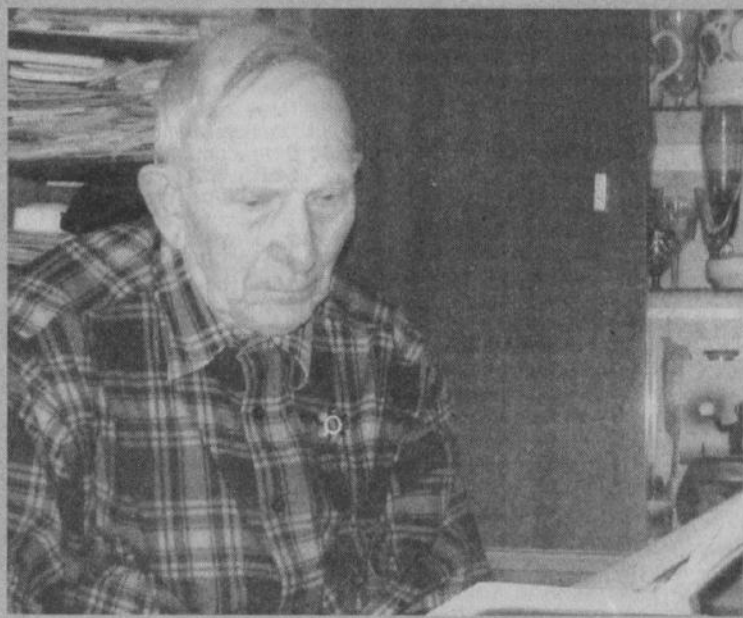
Гэтыя словы сябра і калегі сталі штуршком да майго рашэння, і я паступіў, а ў 1969 годзе завочна скончыў бібліятэчны факультэт інстытута. Шэраг кантрольных і дыпломную работу я выка-

хоцімскай з 1602 года да нашых дзён, і дэпутат сельскага Савета трыццаць тры гады без перапынкаў. Яго ўключаюць ва ўсе камісіі, якія ўтвараюцца мясцовай уладай, ён актыўна ўдзельнічае ў шматлікіх грамадскіх аб'яднаннях і нясе моўчкі груз гэтых абавязкаў, як вернік крыж. Шкодзіла гэта ў працы ў бібліятэцы ці дапамагала?

- Дапамагае ды яшчэ як! - заўсёды адказвае Міхась. - Нешта робіш для людзей і адначасова глыбей акунаешся ў іх праблемы, запыты, памкненні. Чытач яшчэ не прыйшоў у бібліятэку, а я падрыхтаваў ужо патрэбныя яму кнігі, дакументы. З іх дапамогай кожны ўдасканалваў сваю прафесію, назапашваўся ведамі.

Магіляўчанін Віктар Арцем'еў склаў зборнік "Краязнаўца-падзвіжнік Міхась Ласоўскі", у якім змешчаны нарысы вядомых беларускіх пісьменнікаў пра славяна-краязнаўцу з Трасціно, а таксама ўрыўкі з публікацый самога Ласоўскага. Сёння мы публікуем уступны артыкул да гэтага зборніка. Кніжка ўбачыць свет у бліжэйшыя два-тры месяцы.

УСЁ ЯГО ЖЫЦЦЁ ПАДЗВІЖНІЦТВА

наў на базе вопыту Трасцінскай сельскай бібліятэкі. З іх і атрымаў нарыс "Аб роднай вёсцы і яе

ПАДЗВІЖНІК - чалавек, які гераічна прыняў на сябе цяжкую працу або нягоды, пакуты, дзеля дасягнення высокай мэты.

ПАДЗВІЖНІЦТВА - самаадданая дзейнасць, уласцівая падзвіжніку.

Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. - Мн. - "Бел. Энцыклапедыя" імя Петруся Броўкі. 2005. - С. 411

Як вынік, расла прадукцыйнасць працы на саўгаснай ферме і сваім палвор'і, на збожжавай

А ўбачыўшы цеснату кутка, у якім месцілася бібліятэка, як дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, звярнуўся да кіраўнікоў сельскага Савета:

- Абмяркуйце пытанне аб будаўніцтве памяшкання бібліятэкі і дашліце сваё хадаўніцтва на маё імя. Я паслытаю дапамагчы, каб і ў вашай вёсцы бібліятэка была размешчана ў добрым памяшканні.

Так для бібліятэкі ў Трасціно быў адбудаваны зборначытавы дом, абліцаваны сілікатнай цэглай, з вадзяным ацяпленнем і лямпамі дзённага асвятлення. Было зроблена так, як гэтага хацеў паэт-зямляк. Міхась Аляксеевіч на некалькі месяцаў зрабіўся не толькі бібліятэкарам, а яшчэ цесляром і мулярам, прыпыніўшы будаўніцтва ўласнага дома.

Іван Чыгрынаў некалькі гадоў запар наведваўся ў Трасціно, каб назапасіць матэрыялу для рамана "Апраўданне крыві". На старонках рамана мы чытаем і аб Трасціно, і аб прыродзе яго наваколля, хаця падзеі адбываюцца ў іншых мясцінах. Чытачам прыгадваецца рэцэпт салення рыжыкаў героем рамана Зазыбам. Дык вось, рэцэпт гэты Іван Гаўрылавіч зведаў на бяседзе за сталом у доме Ласоўскага, калі гаспадар убачыў, што ён азартны рыбнік. Ён і траўнік хваткі, але на лузе датошна выпытваў Міхася час ад часу:

- А як гэтая раслінка завецца? І тут жа ў свой сшытак чыркане занатоўку. А яшчэ цікавіўся, якая раслінка як пад вятрыкам калыхаецца.

Аляксей Пысін глыбока паважаў Ласоўскага, як салдата, як кніжніка і як чалавека. Калі Міхась Аляксеевіч наведваўся ў Магілёў, найчасцей гэта было, калі ў бібліятэчным тэхнікуме вучылася яго дачка Таццяна, то Пысін прыходзіў да мяне і мы ўтрох вялі гамонку. Вынікам тых сустрэч і быў згаданы вышэй яго нарыс і шэраг маіх нататак у газеты.

Віктар Кармазаў з Міхасём (ён яго заве Міхалам) сябруе і па сённяшні дзень: дасылае яму лісты і свае кніжкі з аўтографамі.

Яшчэ з маладосці Ласоўскі ўзяў кнігу сваім памочнікам у паўсядзённым жыцці, у сваім святым абавязку выходзіць чалавека прыгожага, гордага і па-горкаўску вялікага. Як прызнаўся аднаго разу:

- Формулай майго жыцця сталі правераныя практыкай жыцця мудрыя словы: "Калі хочаш валодаць душамі сваіх вясцоўцаў, як выхавальца, аддай ім сваю душу". Таму ўсю крынічку сваёй душы я аддаваў моладзі, сваім вясцоўцам.

Усе 60 гадоў нашага сяброўства мы, апроч не заўсёды частых сустрэч, ліставаліся. Аднаго разу ён у лісце зрабіў такую прыпіску: "Магчыма, усё, што я добрага зрабіў у Трасцінскай сельскай бібліятэцы як кніжнік і краязнаўца, і не змог бы зрабіць без надзейнай дапамогі сваёй палавіні - жонкі Агапі Паўлаўны, выдатніцы народнай асветы, дэпутата 6-га з'езду настаўнікаў рэспублікі. Аказвалі нам дапамогу і нашы дзве дачкі - Людміла і Таццяна. На палвор'і мы тры-

Перша мае знаёмства з Ласоўскім адбылося летам 1953 года, калі я, малады яшчэ ст. інспектар па бібліятэках абласнога аддзела культурына-асветных устаноў, прыехаў з Магілёва ў Хоцімск на семінар сельскіх культасветработнікаў раёна. Сярод выступоўцаў семінара ён выдзяляўся даволі прыкметна. І мне закарцела пабачыць яго бібліятэку і чытачоў. У бібліятэцы, як і ў доме, быў армейскі парадак - усюды акуратна. Нават паленцы дроў у павеці, нарыхтаваныя на зіму, ляжалі раўнохенька. Ласоўскі дакладна, як у рапарце камандзіру, адказвае на ўсе мае пытанні. Але на той час ён яшчэ не вучыўся на бібліятэкара, а я меў сярэдняю спецыяльную адукацыю і вышэйшую палітычную (скончыў вярчэрні ўніверсітэт марксізма-ленінізма ў Мінску) ды яшчэ ў вайну ў парадку самаадукацыі перачытаў ўсе хрэстаматы для філфака педінстытута (наш зяць Павел Ефіменка з Лёўкаўшчыны вёз да нас сундук з кнігамі). А яшчэ меў я вельмі работны загадчыкам Парыцкай раённай бібліятэкі ды пабываў у шэрагу лепшых сельскіх бібліятэк вобласці, нешта пераняў для сябе. Таму заўважны ў Трасцінскай бібліятэцы некаторыя хібы ў рабоце. Міхаіл Аляксеевіч нават і не падумаў апраўдвацца, як гэта імкніўся зрабіць многія яго калегі, а ўзяў аловак і стаў паспешна занатоўваць у тоўсты сшытак тое, што яму належала выправіць. Гэтая рыса характару ў ім мне спадабалася. А на развітанне ён выказаў мне просьбу паспрыяць, каб яму дазволілі перапісаць уноў інвентарныя кнігі фонда сельскай бібліятэкі, бо ў іх шмат закрэсліванняў і паправак ды яшчэ і пачырк неахайны. Работа працаёмкая ды й давол патрэбна, бо гэта фінансавы дакумент. Скажаў, што гэта немэтазгодна, бо памылкі і выпраўленні магчымы ў любога бібліятэкара. Але не пераўзых ён мне. А як даказаць? Тады я, вярнуўшыся ў Магілёў, падрыхтаваў дазвол на пераінвентарызацыю кніжнага фонду Трасцінскай бібліятэкі і мае кіраўніцтва яго зацвердзіла.

Да чарговага майго прыезду пераінвентарызацыя фонду была зроблена. Але загадчык бібліятэкі радасці не выказаў, а павініўся пэпада мной. Папярэднія мае заўвагі былі ўлічаны, бібліятэка палепшыла сваю дзейнасць. Міхаіл Аляксеевіч папрасіў мяне параіць, а што можна яшчэ зрабіць для паляпшэння абслугоўвання чытачоў. І я яму параіў. З таго часу і доўжыцца наша шчырае сяброўства, якому ўжо амаль шасцьдзесят гадоў. Трэба сказаць, што Ласоўскі - гэта сялянскі самародак. З адукацыйнай сямігодкі ён, набываючы веды самастойна ад чытання кніг, часопісаў і газет, здолеў паказаць сябе таленавітым прапандыстам кнігі, ваенкорам і селькорам. 18 мая 1952 года яго артыкул "Молодёжные вечера в нашем колхозе" друкуе газета Беларусі «Знамя юности», а менш як праз месяц ён ужо на старонках часаславацкай газеты "Млада фронта". Нататкі Ласоўскага аб прапагандзе кнігі друкуюць нашы рэспубліканскія газеты, а ў 1953 годзе Маскоўскі часопіс "Молодой колхозник". У 1954 годзе ў красавіцкіх нумарах часопіса "Молодой коммунист" з'яўляецца яго артыкул "Книга-наставник, помощник, друг". Дзяржаўная бібліятэка СССР імя У.І. Леніна ў 1956 годзе выдае практычны дапаможнік "Сельская библиотека" і ў ім рэкамендуе выкарыстаць гэты вопыт Трасцінскай бібліятэкі ўсім сельскім бібліятэкам краіны.

Калі Міхаіл Ласоўскі атрымаў у 1964 годзе дып-

тэк. З іх і атрымаў нарыс "Аб роднай вёсцы і яе людзях", які чытач знойдзе ў гэтым зборніку.

Міхась Ласоўскі з маладосці да сталага веку заўсёды ў клопатах, у пошуку, які заўжды завяршаецца поспехам. У Хоцімску яго ведае кожны жыхар і завудзі яны яго: вучоны з Трасціно, Міхась цягавіты і працалюбівы мужык сялянскай заваскі. Хто блізка яго ведае, адзіўляецца - двухлыны, не інакш, бо цягне такі воз абавязкаў. Ён, можа, чужы вышэй сярэдняга росту, хударлявы і стройны, крыху сутулены ад армейскіх перагрузак і фізічнай працы ў вёсцы, з ясным поглядам вачэй і засяроджана-суровым тварам, але з інтэлігентнай гаворкай і постацюю. А ў дарозе з нязменным армейскім рукамком за плячамі (тармазак і стос кніжак, ён іх прывозіў з паездак у розныя гарады - для бібліятэкі, для сябе, а яшчэ па заказе настаўнікаў сярэдняй школы), на нагах ялавяны боты. Некаторыя гараджане здзівіліся, глядзячы на яго. А я ведаў, што ад Трасціно да чыгуначнай станцыі Камунары ажно паўсотні кіламетраў з гакам прасёлчанага балышака, па якому не кожны шафёр праедзе без прыгод. Часцей за ўсё Міхасю даводзілася па гразі крочыць армейскай хадой увесь светавы дзень.

Да паміць аб мінулым Ласоўскі ставіцца як да святыхі, добра ведаючы, што без мінулага няма будучыні. Трасцінцы расказалі мне аб такім здарэнні на мітыngu пры адкрыцці помніка загінуўшым ратнікам сваёй і навакольных вёсак. Усё падрыхтавана ўжо. Франтавы і краязнаўцы Ласоўскаму даюць спіс паўшых воінаў, каб яго агучыць. Ён белга правёў вачамі адну, другую старонку і заўважыў, што некалькі імянаў прапушчана. Нехта сказаў, што ўсіх і неабавязкова пералічваць, бо многа часу патрэбна. Міхаіл Аляксеевіч адказаў:

- А ў нас ніхто не забыт і нішто не забыта. У бібліятэцы ёсць даставерныя звесткі, і я павінен спіс звярнуць і дапоўніць.

Вяскоўцы падтрымалі гэтую думку і цярпліва чакалі хвілін пятнаццаці. Ласоўскі вярнуўся з дапоўненым спісам і паімённа назваў кожнага загінуўшага ратніка. І людзі яму былі ўдзячны.

А вось у кнігу "Памыць. Хоцімскі раён", на жаль, не ўнеслі прозвішчы дзесяткаў загінуўшых у вайну салдат, бо ў рэдкалегі не было ласоўскіх, каб звярнуць тых спісы.

Свой дом краязнаўца будаваў дзесяць гадоў. У сенцах парог высокі і ён заместа ганак паклаў камень-валун. На гэты камень ступалі нагой, калі ўваходзілі ў дом: Аркадзё Куляшоў, Аляксей Пысін, Пятро Прыходзька, Віктар Карамазяў, Іван Чыгрынаў, Аляксей Зарыцкі... і шэраг журналістаў. Гадоў праз пятнаццаць чарга дайшла і да ганак: былі зроблены яны з дрэва. Ласоўскі камень не выкінуў, бо ён ужо рэліквія, па ім хадзілі паважаныя пісьменнікі. Сёння той камень у вулгу двара ўзвышаецца ў акаймленні прыгожых кветак, як памяць, як помнік слынным сябрам-пісьменнікам.

Многа хто заўважыў яшчэ адну рысу характару Ласоўскага. Ён ніколі ў працы не мітусіцца і усё робіць без спешкі. Ён кіруецца народнай мудрасцю: "Сем разоў адмер, а адзін раз адрэж". Таму ў яго і на рабоце, як дома: усё акуратна і дагледжана. Гэтая рыса характару ў яго часам набліжаецца да грані педантызму, але ў абсурд ніколі не пераходзіць.

Для Трасціно Міхась Аляксеевіч чалавек унікальны: вучоны-краязнаўца, які сабраў вялікі

гаснай ферме і сваім падвор'і, на збожжавай ніве, сялянчане мацнелі духам, а вучні паляпшалі свае веды і працягвалі вучобу ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах. Багага хто з трасцінцаў выйшаў ў людзі.

Міхась Ласоўскі з тых людзей, якія маюць поўнае права сказаць: " - Я гонар маю!" Ён не церпіць падальства і зазнаўства, зайздросці і фальшу, ляноты і неахайнасці ў працы. Ён чалавек слова і гэтага патрабуе ад іншых. Ягоны дэвіз - дэвіз гвардзейскага сяржанта: "Рабі так як я, рабі лепш, чым я!". А такое не ўсім падабаецца. Чалавек сумленны і шчыры ён сваім калегам казаў тое, што бачыў. Нават у лепшай Дашкаўскай сельскай бібліятэцы, якая з'яўлялася ўдзельніцай Усеаюзнай выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі краіны, ён убачыў недахоп і мовіў:

- Усё тут добра, а яшчэ, каб ля ганак паклалі ахалчак яловых лапак, было б аба што вышэрці боты.

Некаторым гэта тады не спадабалася. І калі ягоны ўзрост дасягнуў 60 гадоў, то з радасцю справядзілі на пенсію. А мог бы яшчэ гадоў дзесяць ды й больш доўжыць падзвіжніцкую дзейнасць. Колькі б было яшчэ знаходак, адкрыццяў!

Хвараўта перанёс Міхась пераход на так званы заслужаны адпачынак. Тым больш, што на новую бібліятэчку вёсцы Трасціно не надта пашанцавала. З лістоў Ласоўскага даведзўся я, што яна стала наводзіць рэвізію ў сабраных краязнаўчых матэрыялах і пэўную частку іх выкінула на сметнік. А потым пачала дзяліцца вопытам краязнаўства, набытым Ласоўскім, ад свайго імя. Спатрэбілася дапамога метадыстаў абласной бібліятэкі, каб аднавіць справядлівасць.

Добра ведаю, што ў Магілёўскай вобласці ды і ва ўсёй рэспубліцы лепшага, чым Ласоўскі, бібліятэкара-краязнаўца, мне бачыць не давалася. Ды і сёння няма. Аляксей Пысін, Аркадзё Куляшоў, Пятро Прыходзька бачылі ў ім Заслужанага работніка культуры, краязнаўцу ад Бога. На жаль, у Хоцімску з гэтай думкай не палічыліся.

Аб сяброўстве пісьменніка-землякоў з Ласоўскім варта сказаць асобна. Відаць, ніхто з бібліятэкараў краіны не быў абласканы такой увагай і блізкасцю літаратараў. І прыязжалі яны не толькі для гамонкі.

Напрыклад, Віктар Карамазяў зрабіў нарыс "Пахлі лугі някошаныя", які надрукавала газета "ЛіМ" 30 ліпеня 1971 года. Летас ён унёс у яго папраўкі, і чытан знойдзе яго на старонках гэтага зборніка.

Аляксей Пысін прысвяціў Міхасю нарыс "Дзень добры, аднапалчанін!". Газета "ЛіМ" надрукавала яго 8 мая 1974 года. Ён таксама ўключаны ў зборнік.

Аркадзё Куляшоў, высокая ацаніўшы станоўчыя вынікі дзейнасці трасцінскага самародка, сказаў:

- У будучым такую карысную работу будучы рабіць усё бібліятэкі нашай рэспублікі.

Да ўсяго напісанага аб Міхаіле Аляксеевічу Ласоўскім далучаецца і калектыўны рэдакцыі райгазеты «Шлях Кастрычніка», пазаштатным карэспандэнтам якой гэты чалавек з'яўляецца ўжо шмат гадоў.

Заўтра адзначаецца свята - Дзень друку. Па праву сваім яго можа лічыць і М.А. Ласоўскі. Ад усёй душы віншваем яго і жадаем у першую чаргу здароўя, а таксама аптымізму, любові родных і блізкіх яму людзей.

дачкі - Людміла і Таццяна. На падвор'і мы трымалі толькі дзесятак кур і аднаго парсючка. На іншае ў нас не было ад службы вольнай хвіліны. Толькі пазней, калі сталі пенсіянерамі, завялі карову. А ў апошняй гады, калі жонцы і сабе спатрэбіўся дагляд дачок (яны адна з Чаркаса, а другая з Віцебска прыязджаюць па чарзе) карову памянялі на казу".

На ратным полі гвардыі сяржант Ласоўскі здзейсніў подзвігі, а на кніжнай ніве стаў падзвіжнікам. А гэтыя ж словы маюць адзін каранё. Калі ішоў у атаку на ворага, успамінаў Бога, хаця і быў камсамольскім атэістам, бо сялянскае выхаванне бацькоў, якія цвёрда трымаліся праваслаўнай веры, перавысіла атэізм. А пазней, асэнсававшы шматлікія падзеі жыцця, ён ужо доўгі час і сам цвёрда трымаецца праваслаўнай веры, якую мелі дзяды і прададцы. Міхась у сваёй працы і ў жыцці моцна трымаўся і трымаецца запаветаў заступніка нашага Ісуса Христа. Таму ён моцны духам, таму заўсёды дасягае пастаўленай мэты. Пакуль не перанёс інсульту, наведваўся ў Божы храм у Хоцімску на царкоўную службу, а пасля іх меў нярэдка гутаркі з бацюшкам Кірылам, які таксама аматар краязнаўства. Ды пасля цяжкай хваробы Міхась ужо не можа пакінуць родную хату і святар сам наведваецца ў Трасціно: каб змог вернік праісці чын пакаяння і прычасціцца. Ды і пагутарыць ім абодвум кожны раз ёсць аб чым.

За сваё доўгае жыццё Ласоўскі паспеў збудавць дом, які добра глядзіцца ад рэчкі Трасцінка, ранейшым часам ён быў узорам для сялянчан, пасадзіў не толькі сад, а яшчэ і прыгожую алею белых бяроз. У абедзвух дачок шчаслівыя сем'і. Выраслі ўжо ўнучкі - Таццяна, Ганна і Людміла, і тры праўнучкі - Анастасія, Соф'я і Таццяна. Мара дзеда - дачкацца праўнучка.

Міхась Аляксеевіч усё рабіў так, каб вяскоўцы убачылі і пазаздросцілі чыстым помыслам ды самі зрабілі яшчэ лепш за яго. У вёсцы збудаваны ўжо новыя, яшчэ лепшыя дамы, пасаджана некалькі бярозавых алей, а камп'ютар яшчэ не адвучыў трасцінцаў чытаць класіку. І ў гэтым таксама яго заслуга.

У Міхаса тры браты загінулі на фронце і мае пайшлі з жыцця. Таму мы з ім пабраталіся і яшчэ цяснай вядзём дружба. Я ганаруся, што ў мяне ёсць названы брат-краязнаўца-падзвіжнік.

У гэты зборнік уключаны таксама ўрыўкі з дзесяці публікацый самога Ласоўскага. У іх, як і ў нарысах, удумлівы чытач пры жаданні знойдзе згусткі залачнага вопыту краязнаўчай працы, якія падкажуць як арыентавацца ў жыцці.

Што ж - наперад! Чытайце аб краязнаўцу з Божай іскрай.

**Віктар АРЦЕМ'ЕЎ,
член Саюза пісьменнікаў Беларусі,
г. Магілёў.**